

низького на високий рівень формування творчої активності; P_3 – імовірність переходу учнів із середнього на високий рівень.

Для проектування процедури впровадження організаційно-методичної системи з формування творчої активності школярів у навчально-виховний процес уроків музичного мистецтва на генеральну сукупність необхідно скористатися наведеними вище ваговими коефіцієнтами, що були визначені для неї у ході констатувального етапу дослідження. Оскільки характеристики генеральної сукупності близькі до характеристик експериментального контингенту школярів, імовірності переходу учнів з вихідного (i -того) рівня формування творчої активності на більш високий щабель визначаються за результатами ДЕР.

Отже, імовірність ефективності процедури впровадження організаційно-методичної системи з формування творчої активності в навчально-виховний процес дорівнює:

$$P = (0,29 + 0,29) \times 0,34 + 0,29 \times 0,42 + 0,11 \times 0,24 = 0,668,$$

що за нормами математичної статистики свідчить про ефективність процедури в умовах генеральної сукупності та доводить можливість її застосування у практиці масової музичної освіти та виховання школярів.

У зв'язку з тим, що точність оцінювання результатів запропонованої організаційно-методичної системи у кількісних вимірах має дещо відносний характер і приблизно на 1/5 визначається випадковими помилками, для обчислення результатів експерименту було застосовано методи математичної статистики, які передбачали максимальне уникнення похибок для отримання кількісних результатів. Здійснено перевірку істинності сформульованих гіпотез за допомогою статистичного критерію узгодження Р.Фішера (φ).

Застосування цього критерію дозволило оцінити ймовірність відмінностей між двома вибірками, у яких зафіксовано ефект позитивного впливу розробленої організаційно-методичної системи. Визначені за допомогою критерію Р.Фішера показники сформованості творчої активності школярів мають такі характеристики φ_1 та φ_2 , відповідно – 4,292 і 2,096. Порівняння φ табличного та φ експериментального показує, що φ табличне $<$ φ експериментального, а це означає, що $\varphi_{\text{екс.}}$ лежить поза інтервалом прийняття нуль-гіпотези.

Зіставляючи показники рівнів сформованості творчої активності учнів на уроках музики, можна зробити висновок, що розроблена в нашому дослідженні організаційно-методична система виявилась досить ефективною, а запропоновані педагогічні умови вплинули на розвиток природних механізмів досліджуваного явища. Істотна різниця, яку можна побачити в зафіксованих числових показниках, свідчить про перспективність її застосування.

Література

1. Битинас Б.П. О многомерном подходе к анализу педагогических явлений // Сов. Педагогика. – 1970. – № 6. – С. 73 – 84.
2. Джонсон Н. Статистика и планирование эксперимента в технике и науке: Методы обработки данных / Н. Джонсон, Ф. Лион // Под ред. Э.К. Лецкого. – М.: Мир, 2000. – 610 с – С. 398.

УДК 37.015.31:78-053.40

Іваненко А.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ 4-5 РОКІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ

В статтє рассматриваются методически положения художественно-творческой самореализации детей 4-5 летнего возраста в процессе музыкальных занятий.

Ключевые слова: методика, интеграция искусств, художественно-творческая самореализация.

The article methodical provisions of art and creative self-realization of children 4-5 years age in the course of musical occupations are considered.

Keywords: *methods, the integration of the arts, artistic and creative self-realization*

На сучасному етапі модернізації системи освіти в Україні проблема формування творчої особистості, її здатності до художньо-творчої самореалізації посідає одне з чільних місць у музичній педагогіці сьогодення. Актуальним завданням є забезпечення умов для творчої самореалізації особистості кожної дитини дошкільного віку, що сприяє її гармонійному і різнобічному розвитку.

Беручи участь у творчому процесі, дитина відбиває в ньому своє розуміння життєвих цінностей, свої особистісні властивості, по-новому осмислює їх, переймається їхньою значимістю й глибиною. Художньо-творча діяльність розвиває естетичні почуття дитини. Через цю діяльність формується естетична сприйнятливості дитини до світу, оцінювання прекрасного.

Здатність до художньо-творчої самореалізації досить багатоманітна і легко піддається формуванню та розвитку в самих різноманітних видах мистецької діяльності, завдяки чому у дітей 4-5 річного віку розвивається так зване творче мислення, коли вони здатні проявляти не тільки творчі здібності при створенні нового твору, але застосовувати певні мистецькі знання в різних видах художньо-творчої діяльності. На думку О.І.Бурова, А.А.Мелік-Пашаєва, Б.М.Неменського та інших, розвиток творчого мислення та творчих здібностей неможливий без засвоєння культурно-історичного досвіду, накопиченого людством, провідною базою якого є мистецтво. Безпосередні контакти з мистецтвом самі по собі не ведуть до справжнього його усвідомлення - потрібна відповідна підготовка до сприйняття, розуміння й оцінювання художнього твору [1; 5; 6].

Формування здатності до художньо-творчої самореалізації дітей 4-5 річного віку - це особлива форма якісного переходу від вже відомого до чогось нового, невідомого. У дітей даного віку цей перехід відбувається в процесі різноманітних форм пошукової творчої діяльності, яка направлена на вирішення нових, незвичних для дитини завдань. Чим різноманітніші випробувальні дії дітей, тим гнучкіша та оригінальніша художньо-творча діяльність, тим більше можливості отримати в кінцевому висновку новий, незвичний результат.

Даний віковий період розвитку дітей характеризується високою сензитивністю, в результаті чого діти проявляють дивовижні вигадки та винахідливість. Завдяки формуванню здатності до художньо-творчої самореалізації дитина спроможна отримати той новий художній матеріал, на основі якого будуть потім будуватися оригінальні задуми, ідеї, створюватися нові малюнки, мистецькі твори і т.п.

Отже, художньо - творча самореалізація дітей 4-5 річного віку - це цілісний процес розкриття та ефективного використання дошкільниками свого творчого потенціалу і здібностей в різних видах мистецької діяльності, що здійснюється на основі вільного вибору і забезпечує позитивний результат особистісного розвитку.

Застосування багаторівневої художньої інтеграції як чинника формування здатності до творчої самореалізації дітей дошкільного віку дає можливість розглядати різні види художньої діяльності на основі взаємопроникнення специфічної мови різних видів мистецтва. На основі сприйняття подібних засобів виразності діти мають можливість у процесі розкриття змісту художнього образу знаходити спільні риси творів мистецтва та проводити паралелі.

Беручи до уваги те, що дитина від самого початку розвитку здатна до різних видів художньої діяльності, застосування інтеграції мистецтв дає можливість дітям 4-5 річного віку отримати системні художньо-естетичні знання та вміння, сформувати чіткі творчі переконання та мистецькі інтереси цілісного естетичного спрямування. У подальшому це надасть можливість створити комфортні умови для всебічного розвитку дошкільників.

У процесі формування здатності до художньо-творчої самореалізації художня інтеграція застосовується завдяки поєднанню різних видів мистецтва, з яких один переважає над іншими і є домінуючим. У своєму дослідженні Т.С.Комарова наголошувала, що в процесі

художніх занять домінує базовий вид мистецтва, навколо якого на засадах різноманітних форм роботи об'єднуються інші види мистецтва [4]. Визначаючи домінуючий вид мистецтва шляхом залучення художньої інтеграції, необхідно обов'язково враховувати вікові особливості дітей 4-5 років.

У численних дослідженнях (Л.Г.Арчажникова, Н.Д.Григор'єв, І.М.Куланіна, Ю.У.Фохт-Бабушкін, М.К.Чюрленіс, Г.П.Шевченко) наголошується на тому, що ніяке інше мистецтво окрім музики не має такого надмірного впливу на емоційний світ дитини. Музика є тим мистецтвом, яке не тільки відкриває дітям 4-5 річного віку значення образного змісту художніх творів, а й завдяки своєму змістовному стрижню організовує їх творчість.

Отже, в процесі занять шляхом застосування художньої інтеграції на рівні комплексу мистецтв саме музичне мистецтво може стати емоційно-ціннісним стрижнем, що дозволить дітям 4-5 річного віку розвинути уявлення та образне мислення через естетичне сприйняття інших різновидів мистецтва та уможливить ефективне формування у них здатності до художньо-творчої самореалізації.

Для формування здатності до художньо-творчої самореалізації дитини дошкільного віку, розвитку її особистості та засвоєнню дійсності через художні образи необхідний спеціально організований педагогічний процес, а саме музичні заняття, на яких здійснюється не тільки цілеспрямоване мистецьке навчання через систематизацію та поглиблення художніх знань, а, насамперед, відбувається планомірне художнє виховання кожної дитини з врахуванням її індивідуальних особливостей. Музичні заняття є дуже специфічними, оскільки педагог за допомогою застосування художніх образів повинен впливати на глибинну сферу почуттів дітей 4-5 років і в такий спосіб пробуджувати їхні уподобання чи антипатії, впливати на їхні погляди та переконання. Саме ці унікальні можливості музичних занять дають підставу розглядати їх ефективне значення щодо формуванні здатності до художньо-творчої самореалізації дітей цього віку.

Застосування художньої інтеграції на рівні комплексу мистецтв на музичних заняттях відбувається як на основі змісту, так і на основі особливостей мови кожного різновиду мистецтва, залучення яких здатне пробудити в дитині спектр уявлень, які пов'язані з певним життєвим досвідом. На думку О.П.Радиної, в результаті співставлення мови живопису та мови музики виникають уявлення та поняття, що відображають художню образність. Автор підкреслювала, що завдяки комплексним заняттям діти отримують уявлення про специфіку різних видів мистецтва, їх засобів художньої виразності, що дає їм можливість відобразити свій настрій в різних видах художньої діяльності [8].

Вчені, які займалися означеною проблемою, звертали увагу на необхідність здійснення процесу формування здатності до художньо-творчої самореалізації засобами мистецтв шляхом їх інтеграції на основі спільного художнього образу. Завдяки своїй образності художня інтеграція створює умови щодо "комплексності" духовного формування особистості, що розвиває творчу активність, а через порівняльне співставлення характеристик різноманітних художніх явищ дітьми досягається не тільки тематично-змістова сутність, а й специфічні особливості різних творів мистецтва [2; 3; 7].

Отже, застосування художньої інтеграції на музичних заняттях дозволяє досягнути цілісності в художньо-педагогічному процесі, сприяє наближенню дошкільників до мистецьких знань як через розум, так і через відчуття та емоції, поглиблює сприйняття творів мистецтва, а завдяки використанню індивідуального підходу до кожної дитини дозволяє розкрити потенціал та творчі здібності, а головне сприяє повноцінній художньо-творчій самореалізації дітей цього віку.

Література

1. Буров А.И. Методологические аспекты эстетического развития школьника//Проблемы эстетического развития личности школьника. М., 1987.
2. Искусство в жизни детей: Опыт художественных занятий с младшими школьниками: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 128с.
3. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца.- М.: Просвещение, 1981.- 192с.

4. Комарова Т.С. Художественная культура. Интегрированные занятия с детьми 5-7 лет. Книга для воспитателей дошкольных учреждений, педагогов дополнительного образования и учителей начальных классов.- М.:АРКТИ, 2001.- 96с.
5. Мелик-Пашаев А.А. Психологические проблемы эстетического воспитания и художественно-творческого развития школьников // Вопросы психологии.- 1989.-№ 1.-С. 15-23.
- 6.Неменский Б.М. Мудрость красоты: О проблеме эстетического воспитания:Кн. для учителя.-2-е изд. пераб. и доп.-М.:Просвещение,1987.- 255с.
7. Полунина В.Н. Искусство и дети. – М.: Просвещение, 1982. - 191с.
8. Радынова О.П. Музыкальное воспитание дошкольников : Учебник для студентов высших и средних педагогических учебных заведений. - 3-е изд.- М.: Академия, 2000.- 240 с.

УДК: 316.723:165.195-053.6

Строгаль Т.Ю.

ВПЛИВ СУЧАСНИХ СУБКУЛЬТУР НА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ПІДЛІТКІВ

В статье рассматривается использование молодежной субкультуры в образовательно-воспитательном процессе, позитивное и негативное влияние музыки различных субкультур на формирование эмоционально-эстетического опыта подростков и ее воспитательный потенциал.

Ключевые слова: *эмоционально-эстетический опыт, молодежная субкультура, художественный вкус, духовные ценности.*

In the article the use of youth culture in the educational process, the positive and negative effects of music on various subcultures forming emotional experience esteychno adolescents and their educational potential.

Keywords: *emotional and aesthetic experience, subculture, artistic taste, spiritual values*

“Ніщо так сильно не змінює
характер та звичаї людини, як музика”

Джу Шин

«Те, що музика може зробити з окремим індивідом,
Вона може зробити і з усією їхньою культурою»

Річард Пілігріна

(амер. доктор медицини)

Українське суспільство сьогодні знаходиться в стані трансформації, зміни торкаються всіх прошарків суспільства, всіх вікових груп, та найбільше вони впливають на молодь. Сучасну молодь сьогодні не влаштовує те місце, яке відводиться їй державою, - вона прагне самовизначення, пошуку нової ідентичності, пошуку себе та власного місця в світі. Саме тому молоде покоління часто об'єднується в угруповання – за інтересами, поглядами, смаками.

В сучасному соціумі широкого розповсюдження отримав феномен молодіжної субкультури. Сьогодні все більше і більше молодих людей по всій країні, починаючи з досить юного віку (14-15 років) впливаються в різноманітні молодіжні об'єднання, зокрема серед сучасних молодіжних субкультурних утворень особливо виділяються різноманітні неформальні угруповання. Будь-яке неформальне угруповання визначається добровільним самодіяльним суспільним формуванням, що виникає за ініціативи «знизу» і виражає різноманітні інтереси тих людей, які до нього входять. Такі об'єднання досить неоднорідні, вони відрізняються одне від одного соціальною та політичною направленістю, організаційною структурою, масштабами діяльності.